

Otázka: Globální problémy

Předmět: Zeměpis

Přidal(a): waldemar

Globální problémy = problémy, které se týkají celé planety a všech lidí na Zemi

EKOLOGIE– zkoumá vztahy organismů k vnějšímu prostředí a vztahy organismů zároveň

Aplikovaná ekologie – životní prostředí, znečišťování půdy a vody, hledá

postupy pro tvorbu optimálního životního prostředí

člověka a ochranu přírody

Krajinná ekologie – studuje krajinu jako jednotný územní celek sestávající ze

souboru ekosystémů a veškerých lidských aktivit

ENVIROMENTALISTIKA – věda o životním prostředí

GEOGRAFIE – studuje dopady okolního prostředí na člověka a jeho činnost, důsledky

působení lidských aktivit na přírodní prostředí

Geoekologie(geografická ekologie)=studuje krajinu

Geosystémy krajinné sféry:

Ekosystém – vzájemná interakce živých organismů (rostlin, živočichů) a jejich vztahy k vnějšímu prostředí

– **živá složka = biocenóza**

– **neživá složka** – horniny, ovzduší, vodstvo, půdy

Geosystémy

Přírodní a kulturní krajiny

Přírodní krajiny – vyvíjely se bez vlivu lidí vzájemným působením jednotlivých složek sféry

Kulturní krajina -(antropogenní) – přetvořena člověkem

Ekumena – část Země vhodná pro život lidí

à ostrůvky přírodních krajin – pod zvláštní ochranou (přírodní rezervace,

národní parky, CHKO....)

3 fáze vývoje vztahů u přírody a společnosti:

* determinace – přírodní podmínky přímo určují vývoj společnosti

* konkurence – dominance člověka nad přírodou

* kooperace – respekt k přírodě

HI. globální problémy:

1. znečištění půd, vod v moři i na pevnině

2. problémy planety

3. války, konflikty, spory

4. ekonomické problémy

5. hlad, bída, nemoci, negramotnost

6. vyčerpání přírodních zdrojů v souvislosti s rostoucími nároky na jejich spotřebu

7. likvidace lesů v rovníkové oblasti

8. zesílení skleníkového efektu

9. zeslabování ozonové vrstvy

1. 10. ukládání a likvidace odpadů

Přírodní rizika:

* **Zemětřesení** (následné jevy: sesuvy, záplavy, tsunami, požáry, epidemie...)

– v oblasti hlubinných zlomů

– **cirkumpacifický zemětřesný pás** – kolem Tichého oceánu (75% procent světových zemětřesení)

– **mediteránní pás** – Evropa a Asie

* **Sopečné katastrofy**

– silně ovlivňují přírodní prostředí a mají katastrofické dopady pro místní obyvatelstvo

– důsledky podle charakteru erupcí – lávové proudy otravy sopečnými plyny, sopečné pumy, popel

– často provázeny lijáky à sesuvy, záplavy

* **Tsunami**

– ničivé vlny, vznikají při podmořských zemětřeseních a výbuchu podmořských sopek

- pobřeží Japonska, Kurilské ostrovy, Kamčatka

- * **Ničivé větry**

- tornáda – nálevkovité vířivé větry

- * **Povodně**

- vysoké vodní stavy a extrémní průtoky

- * **Přemnožení škůdců**

- hlavně hmyzu a hlodavců; sarančata

Civilizační rizika:

- negativní průvodní jev mnoha lidských činností v krajině

- globální rozměry

- chemizace prostředí průmyslovými a dalšími exhalacemi, zamořování různými odpady z výroby i domácností, používání chemických látek v zemědělství

- tepelné ovlivňování zvyšováním množství CO₂ v ovzduší (skleníkový efekt) → globální oteplování

- zvyšování hladiny radioaktivity prostředí v souvislosti s různými jadernými provozami

- nárůst hlukosti působením dopravy, průmyslových provozů, některých forem zábavy

- narušování ekologické rovnováhy

- zdravotní stav člověka, kontaminovaná potrava, voda, vzduch, snižování biodiverzity (kyselé deště, změny chemizmu a struktury půd, zhoršení kvality vod), poškozování ozonové vrstvy

Globální oteplování:

= **skleníkový efekt** => přirozená vlastnost atmosféry

-skleníkové plyny – CO₂, Nox, CH₄, vodní páry, freony, ...

-v posledních 100 letech se výrazně zvedá množství CO₂ => dostává se emisí + kácení lesů a pralesů

-methan (CH₄) – bahenní plyny, kravíny, z rybníku z bahna, rýžová pole, ...

-Nox – sopečná činnost, automobilová doprava, ...

-zvyšování průměrné teploty na Zemi =>

1) tání ledovců – Antarktida, Grónsko, na horách, ...

2) klimatické výkyvy s extrémními vlivy – výskyt hurikánů, tornád, záplavy, sucho, ...

Globální problémy lidstva:

Jedním z rozhodujících problémů současnosti je přirozený přírůstek obyvatel Země.

Je výrazně koncentrován do zemí chudého Jihu, jehož podíl na světové populaci roste. Zvětšují se tak rozdíly mezi Severem a Jihem.

To souvisí s problémem výživy.

Počátkem 90.let trpěla podvýživou více než miliarda lidí.

Hlavně v Africe, jižně od Sahary.

V současné době není světovým problémem vyprodukovat dostatek potravin, problémem je jejich regionální přebytek či nedostatek.

Přebytek: Severní Amerika, Austrálie, Argentina.

Nedostatek: země Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Problémem je tedy cena a distribuce.

a) Vliv průmyslu na životní prostředí:

Rozvoj moderního průmyslu je nezbytný; vedle užitku však lidstvu přináší i starosti.

Je jedním z hlavních zdrojů znehodnocování životního prostředí. Nejvýraznějším zásahem do krajiny bývá povrchová těžba nerostných surovin. Průmyslové závody znehodnocují ovzduší, vodstvo, půdu i rostlinstvo. Mezi nejvýznamnější znečišťovatele ovzduší patří tepelné elektrárny, závody černé a barevné metalurgie, cementárny, koksárny, rafinérie ropy a závody chemického průmyslu. Odpadů, které do ovzduší vypouštějí je mnoho: popílek, prach, sloučeniny síry, uhlíku, dusíku, chlóru. Exhalace ohrožují zdraví lidí, poškozují zemědělské porosty, ničí lesy. Značným znečištěním ovzduší trpí zejména velká průmyslová města a oblasti. Dochází zde k tvoření smogu, husté mlhy přesycené prachem a kouřovými zplodinami, jež snižuje sluneční záření a 30 – 40%. Hlavními zdroji znečištění řek bývá odpad z chemických kombinátů, ropné výrobky, čisticí a prací prostředky, odpad ze závodů papírenského průmyslu a z některých potravinářských závodů. Nejvýrazněji se na celkovém průmyslovém znečištění ŽP podílejí největší průmyslové oblasti světa.

b) Vliv dopravy na životní prostředí

Hustá síť silnic i železnic zabírá velké plochy půdy, většinou zemědělsky využitelné.

Nádrže pohonných hmot ohrožují čistotu podzemních vod. Automobily patří k největším zdrojům znečišťování krajiny. Připadá na ně víc než polovina všech škodlivých zplodin vypouštěných do ovzduší – CO₂, uhlovodíky, oxidy dusíku, olovo. Tento problém je hlavně ve velkých městech. Velmi závažnou složku negativního vlivu dopravy představuje také hluk, a to nejen u pozemní dopravy, ale i dopravy letecké. Zplodiny jejich motorů narušují ochranu ozónovou vrstvou, která brání pronikání nebezpečného ultrafialového záření k zemskému povrchu. Velký vliv na znečišťování vodstva má vodní doprava. Obrovské tankery zajišťují levnou přepravu paliv, zejména ropy. Při jejich katastrofách, ale i při pravidelném vymývání vytékají tuny ropy do moře a hubí vše živé v širokém okolí. S problémem fosilních paliv souvisí také kyselé deště. Siřičité emise již zničily spoustu lesů v Evropě a s. Americe.

c) Vliv zemědělství na životní prostředí

Zemědělství změnilo ráz krajiny na mnohem větších plochách než jiná činnost lidí. Lidé vypalovali rozsáhlé plochy, aby rozšířili pozemky. Rozvoj zemědělství vedl k nesmírnému ničení lesů. Za posledních 10 000 let člověk vykácel 2/3 původní lesní pokrývky Země. Vykácení lesů vyvolalo změny v povrchovém odtoku, které se projeví zejména ve větší intenzitě svahových

a říčních pochodů. Rychlý povrchový odtok je příčinou vzniku sesuvů, bahenních proudů a urychlené eroze půdy.

Při přeměně přírodní krajiny na zemědělskou rozoráváním půd dochází k podstatným změnám v krajině. Důsledkem je opět eroze – rozorané pozemky vysušené sluncem, nedokážou odolávat vodě ani větru -> dochází k urychlenému odnosu půdy.

Mezi krajiny nejvýrazněji přetvořené člověkem patří oblasti závlahového zemědělství. Najdeme je tam, kde je dostatek tepla, ale málo srážek (hlavně subtropický pás).

Každé území může zajistit potravu jen určitému počtu zvířat. Je-li přetíženo, porosty řídnou, půda se rozrušuje, úrodnost klesá. Nadměrnou pastvou trpí zejména suché oblasti Afriky, Středního východu, Indie. Holá půda vysychá a mění se v poušť. Např. Sahara se posouvá k jihu, ročně se rozroste asi o 20km.

Se zvětšujícím se počtem lidí rychle vzrůstá spotřeba potravin. Zabránit hladovění může především zintenzivnění zemědělství. Nadměrné používání průmyslových hnojiv však škodí půdě i pěstovaným plodinám, znehodnocují se povrchové i podzemní vody. Neúměrně vysoké dávky průmyslových hnojiv mohou negativně ovlivnit i trvalou přirozenou produktivitu zemědělského půdního fondu.

d) Nebezpečí jaderné katastrofy a jaderný odpad

Je dokázáno, že světové velmoce vlastní takové množství jaderných zbraní, které by bylo schopno několikanásobně zničit celou naši planetu. Když pomineme nebezpečí výbuchu jaderných elektráren, které je při dnešních bezpečnostních opatřeních již velmi malé, stále je tu s jadernou energií problém, a to ukládání radioaktivního odpadu. Vědci se stále pokouší přijít na přijatelné řešení.

e) Přelidnění Země a hladomor

Naše planeta má v současnosti přes 6 miliard obyvatel a jejich počet roste stále rychleji. Zatímco ke skoku ze 4 na 5 miliard jsme potřebovali zhruba 15 let, z 5 na 6 miliard už jen 10 let. Podle některých analýz dosáhne tímto tempem svět v roce 2050 10 miliard obyvatel. Největší přírůstek je přitom zaznamenáván v zaostalých zemích Afriky a zemích jihovýchodní Asie (nejvíce obyvatel má Čína- téměř 1,3 miliard), kde je nedostatek potravin, půdy i vody.

f) Nemoci a jiné civilizační jevy

Člověk je ohrožován řadou nebezpečných civilizačních chorob a jevů. Existuje mnoho nemocí, které současná lékařská věda není schopná léčit. Jsou to především různá virová onemocnění, z nichž asi nejznámější a také nejnebezpečnější je AIDS, který se dnes vyskytuje na celém světě. Především v Africe a zemích třetího světa, které nemají prostředky a léky. Přibývá i nemocí způsobených lidským způsobem života, např. rakovina z kouření atd. Umělé životní prostředí

člověka přináší mnoho rizik z dosud neznámých chorob, ale hrozí také vznikem nových nemocí. Chemické jedy, fyzikální záření poškozují nejen lidské zdraví, ale zasahují i do genetického kódu člověka. Roste počet dětí, které se rodí s vrozenými vadami a dědičnými nemocemi. Lidé vědomě přijímají jedy ve formě drog, alkoholu, tabáku a zneužíváním léků.

g) Vliv urbanizace na životní prostředí

Velký vliv na životní prostředí má také urbanizace. Přes 40% světové populace žije ve městech s 5000 a více obyvateli. Lidé tráví značnou část života v umělém prostředí, v umělém mikroklimatu svých domovů, pracovišť i dopravních prostředků. I vnější prostředí – ulice, parky jsou výtvorem člověka a mají zvláštní klimatické poměry. Vlivem nakupení průmyslu, staveb i lidí bývá ve městech poněkud tepleji než na ostatních územích. Průmyslová města trpí vytvářením smogu – směsi mlhy a kouřových zplodin. Život ve městech je také vystaven velkému hluku; projevují se účinky dopravy.

Proto je mimořádně důležitá městská zeleň, které se městům většinou nedostává. Tím, že odpařuje vodu, zvlhčuje a poněkud ochlazuje ovzduší. Působí jako účinný lapač prachu. Pomáhá snižovat hlučnost. Pro obyvatele má stále větší význam rekreační zázemí městské krajiny s pásy lesů, parků, s vodními plochami apod.

Velká centra mívají obrovskou spotřebu vody. Nezřídka ji musí přivádět ze vzdálených přehradních nádrží. Často trpí nedostatkem kvalitní pitné vody.

h) Vliv rekreace a cestovního ruchu na životní prostředí

Rozvoj rekreace má velice nepříznivý dopad na krajinu a životní prostředí. Vysoká koncentrace rekreačních objektů vede často k devastaci ŽP. Velká koncentrace rekreantů v těchto oblastech vytváří značné množství odpadů, znečišťuje ovzduší výfukovými plyny z aut, zhoršuje se jakost vody v nádržích i na mořských pobřežích. Neustále je zabírána půda na stavbu nových rekreačních objektů.

i) Kácení lesů

Typickým projevem působení člověka na Zemi je trvalý úbytek lesů. V současné době jsou jím postiženy rozlehlé oblasti evropského severu, Sibiře a nejvíce je postižena oblast tropických deštných lesů v Amazonii. Každý den jsou odlesňovány stovky milionů km² deštného pralesa. Při vypalování se zvyšuje obsah CO₂ v atmosféře, což má vliv na změnu klimatu. Odstraňování stromů a přeměna lesní půdy pro jiné využití se nazývá odlesňování, např. kvůli zemědělství. Např. mezi roky 2000 – 2005 došlo ke každoročnímu úbytku zhruba kolem 7,3 mil. hektarů lesa, což je velikost skoro jako Panama. Stromy poskytují zdroje na živobytí pro místní obyvatelstvo – dřevo, prostě materiály pro stavební nebo energetické účely. Lesy poskytují potravu lidem i zvířatům. Jsou biotopem mnoha různých druhů rostlin a živočichů, což napomáhá udržovat rozmanitost života na Zemi. Dále jsou ochranou vod a pomáhají chránit půdu před erozí, čistí vzduch.

j) Vyčerpávání nerostných surovin

Dalším problémem je vyčerpávání přírodních zdrojů, zejména neobnovitelných. Neustále vzrůstá spotřeba uhlí, ropy, zemního plynu, rud, draselných solí, fosfátů atd. Významem na druhém místě stojí metalurgické suroviny, protože kovy jsou stále rozhodujícím konstrukčním materiálem. Největší vliv na ŽP má povrchová těžba nerostných surovin, která vyvolává změnu krajiny.

k) Vodní zásoby

Voda patří k nevyčerpatelným přírodním zdrojům. Lidstvo však spotřebovává převážně jen sladkou vodu, jejíž objem tvoří jen asi 2 % hydrosféry. V souvislosti s růstem obyvatelstva neustále stoupá spotřeba pitné vody. Člověk ovlivňuje nepříznivým způsobem hydrosféru, především znečišťováním řek, jezer, umělých vodních nádrží, moří i oceánů odpadními vodami z průmyslu, zemědělství i sídlišť.

l) Ozón

Velkým problémem v poslední době je úbytek ozónu – hovoří se o tzv. ozónové díře. Ozonoféra totiž představuje přirozenou ochranu před škodlivým ultrafialovým zářením – působí jako filtr. Zjistilo se, že největší podíl na ničení ochranného obalu Země má chlór, jehož obsah v atmosféře v posledním období značně vzrostl. Největší množství chloru pochází z freonů.

m) Nemoci

Virová onemocnění:

-na infekční onemocnění umírá 40% obyvatel chudých zemí, zatímco v zemích bohatých je to pouze 1%

-za touto situací je řada faktorů – podvýživa a špatné hygienické podmínky snižují imunitu a napomáhají k šíření parazitů, drahé léky a nedostatek lékařů

AIDS/HIV

-následek poškození imunitního systému člověka virem HIV

-nejvíce postižené: africké státy – JAR nejvíce, Nigerie, sever nejméně; dále Asie – zejména

Indie, Jižní Amerika, Evropa – státy bývalého Sovětského svazu

-přenos: krví (injekční jehly, krevní transfúze, orgánové transplantace), pohlavní styk (při análním, vaginálním i orálním styku, záleží i na druhu styku, styk při menstruaci, střídání partnerů...), přenos z matky na dítě (během těhotenství, porodu a kojení)

-příznaky: průjemy, horečky, ztráta tělesné hmotnosti, podobné chřipce

-inkubační doba: 3-8 týdnů

-zákaz lidí s HIV do zemí: Jižní Korea, Brunej, Kolumbie, Irák, Libye, Moldavsko, Fidži, Rusko, Saudská Arábie, Arménie a Súdán

Klíšťová encefalitida

Ebola

=krvácivá horečka

-přenášena pohlavním stykem, krví, slinami

-příznaky: horečky, bolesti svalů, břicha, kloubů, hlavy

-výskyt: Súdán, Pobřeží slonoviny, Demokratická republika Kongo, Uganda, JAR, Gabon

Neštovice

Chřipka

Malárie

-nemoc způsobená několika druhy plasmodií (=zimničky, parazitickými prvoky)

-pozná se podle záchvatu zimnice a to po dobu 3-4 dnů, u tropické malárie dochází

k záchvatu po dobu 1-2 dnů – nejzávažnější forma malárie

- příznaky:** malátnost, bolest svalů, světloplachost, nevolnost, horečky, tiky, křeče
- způsobuje bodnutí komárem – infikovaná samička komára Anopheles přenáší pohyblivé infekční stádium výtrusovce Plasmodium v svých slinných žlázách. K infekci dochází po setmění a v noci, kdy jsou samičky nejaktivnější a sají krev teplokrevných živočichů, zároveň při tom přenesou i sliny, které se poté uchyť v játrech infikovaného -> pak do červených krvinek
- léčba:** léčení trvá 10 dní, když napadení krvinek, tak se léčí chininem a jeho deriváty
- země výskytu:** Guinea, Botswana, Burundi, Zambie, Malawi

Spavá nemoc

- vyskytuje se spíše jen v Africe
- způsobuje bodnutí tropickým hmyzem
- v okolí bodnutí dochází k zánětu
- léčí se v podobě injekcí

Bakteriální onemocnění

- léčí se antibiotiky**
- do těla přes kůži, hlenem, ...**

Syfilis

- pohlavně přenosné infekční onemocnění
- přenos:** pohlavní styk, během těhotenství, při kojení, narkomani, krevní transfúze,

-znaky: 1. stádium – výskyt nebolestivého tvrdého vředu, 2. stádium – vyrážky, zduření uzlin, po několika letech dochází k postižení srdce a krevního oběhu

Cholera

-nebezpečné průjmové onemocnění

-přenos: nejčastěji pitnou vodou znečištěnou fekáliemi nebo potravinami

-prevence: očkování, hygiena, převaření vody

-léčba: antibiotika

-země: hl. Asie – Indie, Rusko, dále Evropa, severní Amerika, Haiti

Mor

-výskyt: v Evropě se moc nevyskytuje ani v Austrálii, ale v Americe ano – Mexiko, Andy,

Brazílie, v Asii – Kavkaz až Rusko, Kazachstán, Mongolsko a části Číny a v Africe

– i Madagaskar

Tuberkulóza

-většinou napadá plíce, ale může i jiné části těla

-šíří se vzduchem – kašlem, kýcháním, ...

-příznaky: kašel s krví, horečka, noční pocení, ztráta hmotnosti

-země: v Asii – Čína a Africe 80%, Amerika – Kanada, USA, Brazílie 5-10% i Evropa –

Španělsko, Portugalsko, západní Evropa, ČR

-prevence: očkování

Kapavka

-nejrozšířenější sexuální přenosná nemoc na světě

-**přenos:** pohlavní styk, během porodu

-infekce pohlavních orgánů, konečníku, hltanu

Lepra

-hl. střední Afrika a jihovýchodní Asie, jižní Evropa – Španělsko, Rumunsko

Tyfus

Angína

Záškrt

-způsobuje těžkou angínu

Černý kašel

=dávivý kašel

-hl. Afrika

Ochrana přírody ve světě

- vztah člověka a přírody

- **2 náhledy lidí:**

1. antropocentrický náhled

- člověk upřednostňuje člověka před přírodou

2. biocentrický náhled

- upřednostňování přírody

- lidstvo od starověku se k přírodě nějak staví
- spíše antropocentrický přístup – kácení lesů...
- přírodní katastrofy vnímány každým národem jinak
- jiný názor, postoj
- první stopy ochrany přírody ve Starověké Indii
- nařízení na ochranu zvěře v lesích, vyčleňování rezervací
- něco podobného ve středověku i u nás – ochrana lesů, zvěře...
- romantismus v Evropě – 19.st.
- inspirace v přírodě
- 1853 – na popud umělců u Paříže – umělecké partie lesa – **Fontaineblau** = 1. chráněné území – dekretem stvrdil císař
- 2. pol. 19.st. v Americe došlo ke státnímu zásahu – nekolonizované území vyhlášeny národními parky – zablokování prodeje
- 1.NP na světě – **Yellowstone** – 1872
- > rozpoutalo další vlnu parků i v Evropě
- v USA parky jako zábavní atrakce – pro potěšení lidí
- **Rangers** – americké specifikum – ozbrojený strážce
- **v Evropě NP** až po roce 1900 – průkopníci Švédové, Skandinávci
- 1909 – 1. zákon ochrany přírody – Švédsko
- boom po válce – ne tolik ve východním bloku
- hlavně na západě

- ochrana přírody dostává mezinárodní charakter – vládní, nevládní organizace
- **OSN** – část **UNESCO**
- program **Man and Biosphere** – vyhlašuje ve světě biosférické rezervace
- i v ČR – Třeboňsko, Křivoklátsko, Bílé Karpaty, Krkonoše
- **WWF** – Světový fond na ochranu přírody – symbol panda
- **IUCN** – Světový svaz ochránců přírody – 1966 1. červená kniha na ochranu druhů
- 1971 1. červená kniha na ochranu rostlin
- **Ramsarská konference** – v Íránu – ochrana mokřadů, bažin, rybníků...
- Třeboňsko...
- **Summit Země** – setkání v rámci OSN
- od roku 1972
- průlomový 1992 v Riu de Janeiro
- 2012 opět v Riu de Janeiro
- **Montrealský protokol, Kjotský protokol** – skleníkové plyny a jejich emise
- **Natura 2000** – ochrana přírody v rámci EU
- vznik hnutí – **Greenpeace**
- největší NP – Severovýchodní Grónsko

Životní prostředí:

- § Je součástí geografie = socioekonomická, fyzická + politická
- § Prostředí, ve kterém žijeme
- § Vše, co nás obklopuje = fauna, flóra, člověk, ...
- § = nauka o krajině a životním prostředí
- § **Krajinná sféra** – skládá se z atmosféry, kryosféry, pedosféry, hydrosféry,

biosféry, litosféry, ...

-je objektem studia geografie – geografickou sféru tvoří složky

fyzickogeografické a socioekonomické sféry, které se označují jako

geosféry

-trojrozměrná část krajinné sféry, která obsahuje části geosfér se nazývá

krajina

- § **Krajina:**

=je to složitý územní celek

-je tvořená z krajinných složek a krajinných prvků (=lesy, jezera, řeky, močály, ...k

antropogenním prvkům patří silnice, železnice, rybníky, přehrady, průmyslové

stavby)

-ty složky a prvky lze členit v horizontálním a vertikálním směru => navzájem se

ovlivňují

Typy krajiny:

-vzhled krajiny je výsledek působení vnějších i vnitřních činitelů navzájem a

procesů a hospodářské činnosti člověka

-dělí se na základní typy (= krajinná typologie):

a) **Přírodní** – nedotčená nebo minimálně dotčená člověkem – moc jich není

-Sibiř, Himaláje, některé oblasti Antarktidy, velehory, pouště,

tropické deštné lesy, ...

-vznikla působením přírodních krajinotvorných procesů

-díky zemědělství je využíván více a více ploch, proto tyto krajiny

jsou minimální, prakticky neexistují, ale je to způsobeno i procesy

globálního charakteru

-přírodní krajina má schopnost autoregulace = obnovy, dokáže si

udržovat ekologickou rovnováhu, a do určité míry se vyrovnat

s jejím narušením

b) **Umělé = kulturní** – změněná lidskou činností, většina Země

-není moc schopná autoregulace => dochází k narušování

ekologické rovnováhy

-plní potřeby lidské společnosti

-dále se dělí na **výrobní** (průmyslová, zemědělská,

lesohospodářská,...), **obytnou** a **rekreační**

-kulturní krajina podle ovlivnění lidskou činností se dělí:

1. **1. kultivovaná kulturní krajina** (vlastní kulturní krajina)

-ovlivněna lidmi, ale hospodářství nenarušuje přírodní

podmínky, dobře o ni postaráno

-ekologická rovnováha a schopnost autoregulace jsou

zachovány

-př. u nás Českomoravská vrchovina, Šumava

1. 2. **degradovaná kulturní krajina** (narušená kult. kraj.)

-krajina výrazně narušena hosp. čin. čl.

-autoregulace obnovy ještě existuje

-tzn. oblasti, kolem měst s průmyslem a zemědělsky

intenzivně využívaných oblastech – Plzeňsko, okolí

Prahy

1. 3. **devastovaná kulturní krajina** (zpusťovaná kult. kraj.)

-průmysl, devastovaná těžba, chemický průmysl, těžký průmysl – např. S Čechy – Ústecko, J
Polska, Drážďany, Porůří

• Rozdělení krajiny podle hospodářského využití:

1) **Zemědělská krajina** - pole, louky, pastviny, vinice, chmelnice, sady a

zahrady -> k zemědělství, k chovu, negativně

ovlivňuje chemizace, v zemědělských oblastech je

častá zvýšená eroze

2) Lesohospodářská krajina - lesy, které jsou hosp. využívány => nadměrná

těžba dřeva -> může to vést k narušení

rovnováhy mezi přírůstkem a úbytkem dřevní

hmoty- např. Třeboňsko, Žďársko, Lipensko,

Hluboká nad Vltavou, Šumava, ...

3) Městská krajina - aglomerace, konurbace, megalopole, ...=> stavba budov,

komunikací -> znečištěné ovzduší a hluk

4) Těžební krajina - ovlivněna těžbou nerostných surovin, největší devastaci

způsobuje povrchová těžba, k původnímu stavu částečně

pomůže jen rekultivace - S Čechy, Porúří - těžba, hlubinné

doly, tzv. měsíční krajiny

5) Průmyslové krajiny - průmyslové objekty, znečištěné ovzduší a hluk -

Ostravsko, Třinec, Frýdek Místek

• **Složky krajiny (dynamika) životního prostředí je způsobena činností:**

-endogenních - vyvolávání fyzikálními i chemickými procesy v hlubinných

zemského tělesa a následnými změnami v zemské kůře a

litosféře

-patří sem: horotvorná činnost, zemětřesení, sopečná činnost a

přeměna hornin => vznik pohoří, ostrovy, sopky, ...

-exogenních - vznikají na zemském povrchu a způsobuje to sluneční záření a

gravitace Země => vznikají exogenní pochody (svahové, říční,

kryogenní, větrné, mořské, biogenní a antropogenní)

-abiotických =neživých - př. atmosféra, hydrosféra, pedosféra, slunce (sluneční záření), litosféra

-biotických = živých - fauna a flóra

-na vzhledu a tvarech krajiny se nepodílí jen vnitřní a vnější přírodní síly, ale i socioekonomické procesy (člověk a jeho hospodářská činnost - rozsáhlé zásahy do krajiny = těžba surovin, průmyslová a zemědělská výroba, urbanizace krajiny, ...)

-endogenní činitelé vždy výrazně měnily a mění krajinu, naopak exogenní změnu zmírňují dlouhodobým zarovnáváním povrchových tvarů

Konflikty ve světě:

Tvoří je politika, náboženství, nerostné suroviny, jazyk, ...

Patří mezi globální problémy lidstva -> války, boje za nezávislost, terorismus, ...

Ve 20. století byla 1. světová válka (1914 - 1918) - Německo chtělo být stejně vyspělé jako Velká Británie, Francie, ...nakonec stejně vyhrála Velká Británie, Francie a USA

Následovala 2. světová válka (1939 - 1945) - z jedné části šlo o rasu -> byl to rasový - politický konflikt, opět rozpoutalo víceméně Německo, vyhrálo opět Velká Británie, Francie a USA

Současná ohniska napětí a konfliktů jsou především v tzv. třetím světě. Ale i na Balkáně a Kavkaze. Současné ekonomické problémy těchto zemí, které se vymanily z různých nadvlád jsou obrovské. Nerozvinutá ekonomika a infrastruktura i životní návyky obyvatelstva brání demokratickému vývoji. Nejvíce se rozmáhá zneužívání tzv. muslimského fundamentalismu, kde fanatičtí bojovníci ničí i za cenu sebeobětování, tak aby upozornily na svůj problém celý

svět.

Největší konflikty se odehrávají v nových státech Afriky (Mosambik, Alžírsko, Egypt) ale i v dříve prosperující Keni a Súdánu.

Velký náboženský konflikt ohrožuje Indonésii, kde po referendu pro osamostatnění bývalé portugalské kolonie Timor došlo ke krvavému napadení ze strany části vládního vojska Indonésie.

V Evropě jsme stále svědky nedařícího se zklidnění konfliktu v Kosovu. Kde naopak nyní Albánci odmítají soužití se Srbskou menšinou. (Kosovo patří Srbsku)

Též probíhá vnitřní konflikty Afganistanu

Na jižním Kavkazu zavládl zelený prapor Alláhův, ale Ruská vojska nemilosrdně vývoj v Čečensku vrátila pod svou moc. Konec konfliktu je v nedohlednu, protože Čečenci se stáhli do hor a zahájili „partizánskou válku. Všeobecně se stále ukazuje, že změna boha nezlepší životní podmínky obyvatelstva. Přes pomoc různých vojenských i humanitárních misí OSN se situace ve většině, takto rozvrácených lokalitách nelepší.

Nejnovější etnický problém se rozhořel v Zimbabwe. Místní bílí farmáři jsou veterány osvobozené armády (černoši) vyháněni ze svých prosperujících farem za morální podpory zvoleného presidenta Mugabe, který vyzývá bílé obyvatelstvo k odchodu ze země.

Jedním mezinárodním problémem se stal konflikt Indie a Pákistánu bojujících o sporné území mezi těmito státy- jedná se o rozdělení Kašmíru.

Afghánistán

- Američané a hnutí Tálibán
- Snaží se v Afghánistánu nastolit islámské trestní právo Saria => proti tomu bojuje celý svět!!!
- Od roku 1979 - 1989 válka
- Při Studené válce 2 bloky - na V straně Sověti proti S - po 2. světové válce
- V té době vládl Brežněv - radikální komunista

Irák

- hlavně Američané svrhli diktátora Saddáma Husajna
- Irák má jaderné, chemické a biologické zbraně => důvod války => odstartovali občanskou válku -> tato válka pomalu končí

Severní Korea

- vlastní jaderné zbraně a momentálně vyhrožují Jižní Koreji a USA, Kim Čong Un chystá armádu, možná vypukne válka, kdo ví.
- Korejská válka -> 1950 - 1953 - byla komunistická s Čínou -> příčinou byla expanze komunismu -> válka mezi Severní a Jižní Korejí -> S. Korea je podporována SSSR a Čínou, J. Korea podporována USA

Kuba

- dlouhá 50-ti letá diktatura Fidela Kastru

Venezuela

- prezident Hugo Chavez -> protiamerická politika (pozval si Rusy)

Baskitsko

- autonomní oblast Španělska
- Baškirská organizace ETA => chce se osamostatnit od Španělska

Kosovo

- spousta států ho stále neuznává za stát (=Srbsko, Čína, Rusko, ...) -> ČR uznalo

Afrika

- boje mezi kmeny - hl. střed Afriky (problém s umělými hranicemi)

Gruzie

- Gruzie x Rusko (oblast Oseti a Abcházie -> Rusko osvobozuje Rusy z Gruzie)

Válka v Čečensku

- skončila v roce 2009

Izrael

- židovský stát, do kterého se Židé přestěhovali a vytvořili po 2. světové válce
- dnes patří mezi vyspělé státy, ale má spoustu nepřátel, kteří je chtějí vymazat z mapy, např. Irák, Palestina

Palestina

- nemají rádi Židy, chtějí je vymazat z povrchu světa

Izrael x Palestina

- pásma Gazi = 3 pásma Palestinců v Izraeli

Vietnamská válka

Perská válka

Alžírská válka

Arabsko Izraelská válka

Terorismus

- největší problém naší doby
- skupina lidí, která prosazuje své myšlenky silou – žijí všude i ve vyspělých státech
- hlavně islámský terorismus
- státní terorismus – armáda, policie
- př. bombové útoky, vraždy, unášení lidí, atomové zbraně
- ETA – ve Španělsku (ve městě Balneo), Baskitská osvobozenská armáda, která se chce osamostatnit, pořádají atentáty, vraždy, ...
- IRA – v Irsku, odtržení od V.B. – nechtějí jí podléhat
- Útoky hlavně kvůli náboženstvím, povýšením, některých států

Rasismus

- vyvyšování 1 rasy nad druhou
- problém celého světa bez výjimky